

prof. JUDr. HELENA VÁLKOVÁ, CSc.
MINISTRYNĚ SPRÁVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 29.10.2014
Čj. MSP-289/2014-OD-SPZ/2

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: ods. E. Ď. - stížnost pro porušení zákona

Příloha: tr. spisy býv. Vojenského obvodového soudu v Praze sp. zn. Rtv 779/90 a 1 T 18/81

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného E. Ď., bytem Nitra, Slovenská republika,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 22. 6. 1993, sp. zn. Rtv 779/90.

Rozsudkem býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 10. 3. 1981, č. j. 1 T 18/81-15, ve spojení s usnesením býv. Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 7. 4. 1981, sp. zn. 1 To 60/81, byl obv. E. Ď. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zákona č. 140/1961 Sb., v tehdy účinném znění (dále jen „tr. zákon“), jehož se měl dopustit skutkem spočívajícím v tom, že „dne 4. 1. 1981 se dopoledne sice dostavil podle

povolávacího rozkazu OVS Nitra č. 008272 B k určenému VÚ 3513 Praha – Horní Počernice, tam však odmítl dát se prezentovat a podrobit se přijímacímu řízení s tím, že náboženské přesvědčení Svědka Jehovova mu nedovoluje vojenskou službu vykonávat, a na tomto stanovisku i po dalším rozhovoru s funkcionáři vojenského útvaru setrval“.

Za toto jednání byl obv. E. Ď. podle § 269 odst. 1 tr. zákona odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do I. nápravně-výchovné skupiny.

Uložený trest odnětí svobody obv. E. Ď. vykonal se zápočtem vazby v době od 5.1.1981 do 5.7.1982.

Dne 24. 10. 1990 byl býv. Vojenskému obvodovému soudu v Praze doručen návrh obv. E. Ď. ze dne 21. 10. 1990 na soudní rehabilitaci.

Usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 22. 6. 1993, sp. zn. Rtv 779/90, které nabylo právní moci dnem 19. 4. 1994, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, zrušen pouze ve výroku o trestu rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 10. 3. 1981, č. j. 1 T 18/81-15. Současně byla podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb. zrušena všechna další rozhodnutí na původní rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

V odůvodnění svého rozhodnutí soud uvedl, že býv. Vojenský obvodový soud v Praze při projednání trestní věci obv. E. Ď. vedené pod sp.zn. 1 T 18/81 provedl hlavní líčení v potřebném rozsahu a správně zjistil skutkový stav věci a že v tomto směru nelze soudu ničeho vytknout. Po zhodnocení rozhodných skutečností však dospěl k závěru, že uložený druh trestu je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost. Přičemž zdůraznil, že při ukládání trestu za trestné činy proti brannosti je třeba vycházet ze stejných zásad pro jejich ukládání jako u trestných činů ostatních. S přihlédnutím ke všem okolnostem případu uzavřel, že jsou ve věci splněny podmínky pro uložení mírnějšího trestu, než mu byl původně býv. Vojenským obvodovým soudem v Praze uložen, a proto výrok o trestu z předmětného rozhodnutí, jak výše uvedeno, zrušil.

Následně rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Rtv 779/90, který nabylo právní moci dnem 18. 10. 1995, bylo při nedotčeném výroku o vině trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zákona z rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 10. 3. 1981, č. j. 1 T 18/81-15, podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákona upuštěno od potrestání obv. E. Ď.

Usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 22. 6. 1993, sp. zn. Rtv 779/90, a v řízení které mu předcházelo, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 1993, v neprospěch obv. E. Ď. V návaznosti na toto usnesení je pak vadný i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Rtv 779/90.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., je účelem zákona o rehabilitaci zrušení odsuzujících soudních rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva, svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních smlouvách zákon označoval za trestné, umožnit

rychlé přezkoumání případů osob protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 2 odst. 5 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 1993, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch, a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávajíce návrhu stran. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a všemi dosaženými prostředky ověřit všechny okolnosti případu.

Podle § 2 odst. 6 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 1993, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě a v jejich souhrnu.

Pokud by býv. Vojenský obvodový soud v Praze vycházel při svém rozhodování v rehabilitačním řízení důsledně z ustanovení § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nemohl by ponechat nedotčen, a tím v právní moci, výrok o vině obv. E. Ď. v citovaném odsuzujícím rozsudku a dosáhl by nápravy procesním postupem podle § 14 odst. 1 písm. d), odst. 3 cit. zákona. Místo toho vadně aplikoval toliko ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) rehabilitačního zákona a vadné odsuzující rozhodnutí zrušil pouze ve výroku o trestu, výrok o vině zůstal citovaným rehabilitačním rozhodnutím nedotčen.

V této souvislosti odkazují na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2003 sp. zn. I. ÚS 671/2001 a navazujícího rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2003 sp. zn. 15 Tz 67/2003 s tím, že předmětné závěry lze vztáhnout i na případ obv. E. Ď., i když tento nastoupil základní vojenskou službu již za platnosti ústavního zákona č. 100/1960 Sb., tento názor potvrdil ve svých následných rozhodnutích i Nejvyšší soud ČR (viz např. rozsudek ze dne 11. 1. 2006 sp. zn. 4 Tz 185/2005). Rovněž nelze pominout čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv a čl. 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (zákon č. 120/1967 Sb.).

V době, kdy se obv. E. Ď. dopustil posuzovaného jednání spočívajícího v nenastoupení služby v ozbrojených silách, tehdejší Ústava Československé socialistické republiky svobodu svědomí vůbec nezmiňovala, v čl. 32 upravovala pouze svobodu náboženského vyznání, o které zároveň stanovila, že tato nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odpíral plnit občanskou povinnost, která je mu uložena zákonem. Avšak podle názoru Ústavního soudu se maximy plynoucí z náboženské víry podílí na svobodě svědomí, která se řadí k tzv. absolutním přirozeným právům, jež nelze omezit obyčejným zákonem. Proto lze dovozovat, že i když nebyla svobody svědomí v ústavě z roku 1960 explicitně uvedena, obviněný ji jako své absolutní přirozené právo aplikoval v podobě reálně projeveného

osobního rozhodnutí diktovaného svědomím, na kterém se maximy plynoucí z náboženského přesvědčení podílely. Za to byl obviněný odsouzen v roce 1981 soudem, který přiměřeně svobodu svědomí nerespektoval za situace, kdy tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu vojenské služby pro případy, kdy jejich výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce. Soud pak pochybil, když přehlédl toto absolutní právo obviněného, jež je rovněž vyjádřeno v čl. 15 Listiny základních práv a svobod, a považoval shora popsané jednání obviněného za trestné.

Podle názoru Ústavního soudu vyjádřeného v nálezu ze dne 26. 3. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 42/2002 je tomuto nutné podřídít výklad sebestarších trestně právních norem, je-li díky využitelnému procesnímu prostředku prováděným soudem dnes s důsledky pro posouzení trestního postihu osoby, tedy s důsledky zasahujícími do osobní sféry takové osoby, a tento nemůže být proveden bez ohledu na dnes platné konstitutivní hodnoty a principy demokratického státu tak, jak jsou vyjádřeny v ústavním pořádku České republiky. Jen takto omezeně lze podle Ústavního soudu chápat kontinuitu se starým právem, jehož aplikace (zákonost) je předmětem soudobého řízení.

Z konfrontace napadeného rozhodnutí s výše uvedenými závěry Ústavního soudu i Nejvyššího soudu je zřejmé, že rehabilitační senát býv. Vojenského obvodového soudu v Praze, pokud v uvedených intencích nepřezkoumal též výrok o vině trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zákona, porušil zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 1993, v neprospěch obv. E. Ď.

Navrhuji proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- 1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 22. 6. 1993, sp. zn. Rtv 779/90, byl porušen zákon v ustanoveních § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a v řízení, které mu předcházelo, v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 1993, v neprospěch obv. E. Ď.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 22. 6. 1993, sp. zn. Rtv 779/90, zrušil a rovněž zrušil všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a
- 3) dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu a přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 3, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [4 Tz 55/2014](#)